

חידושי של מקרא

פרשת אמור

בעמיו, משמע דהטומאה לנפש לא יטמא לו דווקא כשהוא חכה בעמיו, אבל לא משמע מיעוט על הנפש שאינו בעמיו.

ועיין בשפתי חכמים שהקשה על רש"י למה לעיל בפרשת קדושים לא טרח רש"י לתרץ מה דכתיב שם דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם, דגם שם כפל לשון הוא ומאי שנא. וביאר שם דדבר היינו כלל שאומר לו הקב"ה שהוא צריך לדבר ועדיין אינו מפרש מה ידבר, ואילו ואמרת היינו פרט דאומר לו מה לדבר אליהם, וממילא שם לא קשה הכפל דיש שם כלל ופרט, ומשא"כ כאן אמור הרי גם הוא פרט כמו ואמרת, ולכך הקשה לרש"י שני פרטים מה לדבר למה לה לתורה לכתוב, ולכך פירש להזהיר גדולים על הקטנים, והיינו שני אמירות.

ולפי דבריו יהא ניחא כאן למה נקט הכתוב בלשון זה ולא נקט ויאמרו לבניהם וכדומה, דבאמת רצה הכתוב למינקט כבקדושים דבר ואמרת, ורק שינה הכתוב מדבר לאמור כדי להוסיף עוד דין של להזהיר גדולים על הקטנים, והיינו שאין עיקר הכתוב כאן לזה בא, אלא ממילא תשמע גם זה, ולכך לא נקט לשון שיהא משמע מכך רק להזהיר גדולים על הקטנים, אלא נקט גם מה ששייך במשה עצמו מה שידבר אליהם.

ויאמר ה' אל משה אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו (כא, א). בפסוק זה כבר ידוע ומפורסם הקושיא למאי אמר הכתוב אמר ואמרת, וכבר ביאר בזה רש"י הק' להזהיר גדולים על הקטנים, והיינו אמר אתה לכהנים שיזהירו הם גם לבניהם.

ובאמת בזה עצמו יש להקשות מה נשתנה דין זה דנתרבה בו אזהרה של הגדולים על הקטנים, מה שלא מצינו בשום מקום אחר. ועוד קשה דאם לכך אמר הכתוב אמר ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים, למה נקט הכתוב בלשון כזה שלא יובן כוונתו בפשיטות, היה לו לומר אמר אל הכהנים בני אהרן ויאמרו לבניהם לנפש לא יטמא, ולמה נקט הכתוב ואמרת דהיינו שמשא יאמר להם, והיינו שב' האמירות נקט על משה, וגם נקט אליהם בייתור. עוד קשה כאן למה ואמרת אליהם אמר בלשון רבים, ואילו לנפש לא יטמא אמר בלשון יחיד.

עוד קשה מה דכתיב לנפש לא יטמא בעמיו, וביאר רש"י בעמיו היינו שדווקא אם חמת בתוך עמיו לא יטמא לו, אבל למת מצווה כן יטמא, דאם כדבריו דלמעט מת מצווה בא הכתוב, למה לא נקט הכתוב בעמיו סמוך לנפש כדי שנדע דהמיעוט הוא על הנפש, שיש נפש שאינו בעמיו שכן יטמא לו, והיינו דהיה לו לכתוב לנפש בעמיו לא יטמא, אבל עכשיו שנקט לנפש לא יטמא

אבל באמת קשה גם כאן וגם בקדושים למאי כלל בעיניו גם כלל וגם פרט, הרי אפשר להבין הכל בפרט לבד או בכלל לבד, דבכך שאומר מה נצטוו לומר די בזה, ואין צריך כלל לחזור ולומר ואמרת לשון פרט, וגם אם כן היה איזה צורך בזה, מ"מ אפשר להבין גם בלעדי זה, וא"כ למה ליה לכתוב כאן לדחוק ולכתוב ואמרת אליהם בשביל כך, ולא למינקט באופן ברור יותר ויאמרו לבניהם.

ועיין באור החיים הק' שביאר באופן אחר ע"פ דברי הרמב"ם בהל' אבילות (פרק ג' ה"ח) דגם המטמא את הכהן לוקה משום לפני עור, דלפי זה כוונת הכתוב באמור הוא על הכהנים שהם לא יטמאו עצמן, ואילו ואמרת אליהם הוא אזהרה לכל ישראל שלא יטמאו את הכהנים בזה, וזהו שנקט הכתוב 'אליהם', דחזור הכתוב לומר כן לכל ישראל, והביא ראיה לזה מכך דכתיב לקמן (פסוק כ"ד) וידבר משה אל אהרן ואל בניו ואל כל ישראל, משמע דהיה כאן ציווי גם לכל ישראל ולא רק על הכהנים.

ואולי לפי זה יש לפרש ולתרץ הכל, דמה שהקשינו על רש"י שלא מצינו במקום אחר להזהיר גדולים על הקטנים ומאי שנא כאן, בפשיטות יש לתרץ דלאור החיים זה אינו, דבאמת לא בא הכתוב לחדש דין זה כלל, אבל באמת עיין באור החיים שגם טרח לבאר ע"פ רש"י ואינו חולק עליו בזה לגמרי, וא"כ יש לתרץ לפי זה גם שיטת רש"י עצמו, דהיות וכאן מצינו ציווי מיוחד של הכתוב גם על הכהנים וגם על ישראל שלא יטמאום, משמע דיש כאן זהירות מיוחדת שצריך לזהר בדין זה, ולכך כולם נצטוו על זה, וא"כ ניחא לומר דלכך גם הוזהרו הקטנים ע"י הגדולים שגם הם לא יטמאו.

ומה שאין לנו לימוד עכשיו להזהיר גדולים על הקטנים, דהרי כבר למדנו מכך אזהרה לישראל, יש לומר דמ"מ כיון דנסמכו בני אהרן לואמרת, יש ללמוד מכך גם להזהיר גדולים על הקטנים. ומה שהקשינו למה לא נקט הכתוב ויאמרו לבניהם, ולמה נקט ואמרת אליהם, זה ניחא, דבאמת עיקר הכתוב בא להזהיר את ישראל, ורק מן הסמיכות יש ללמוד גם להזהיר גדולים על הקטנים, ולכך אם היה כתוב ויאמרו לבניהם לא היינו למידים עיקר הלימוד אזהרה לישראל, ולכן כתיב ואמרת אליהם. וממילא גם ניחא דאליהם אינו בייתור, דזה כתב על ישראל שגם אליהם אמר דין זה שלא יטמאו את הכהנים.

ולפי זה גם ניחא למה נקט אליהם בלשון רבים ואילו לנפש לא יטמא נקט בלשון יחיד, (ובאור החיים עצמו ביאר דלמ"ד להזהיר גדולים על הקטנים אין כאן לימוד של אזהרה לישראל, ולכך נקט אמירה לרבים לומר שאזהרת רבים על היחיד, והיינו שישראל לא יטמאו את הכהנים, והיינו שלרש"י יש ללמוד דין זה של אזהרה לישראל מכאן, אבל לדברינו כאן דאפשר ללמוד אזהרה לישראל מן הסמיכות בני אהרן ואמרת, א"א לפרש הכי, ולכך יש לפרש כך) דאליהם איירי בישראל שהם רבים, ואילו האזהרה של לנפש לא יטמא איירי בכהנים עצמם, שבהם נוקט בלשון יחיד, והיינו שהאמירה והאזהרה לא איירי באותם אנשים, וממילא אין הכרח למינקט בהם בשוה, וכבר מצינו שנוקט הכתוב גבי רבים לשון יחיד, ורק החילוק בין האמירה לאזהרה היה קשה, אבל כאן שלא מיירי באותם אנשים לא קשה מיד.

וגם באמת הכהנים גבי ישראל יחידים נינהו, ושייך למינקט גביהו לשון יחיד, ואדרבא

כדי להדגיש החילוק דבאמירה איירי בישראל ואילו האזהרה גבי הכהנים, לכך נקט גביהם לשון יחיד.

ומה שנקט הכתוב לנפש לא יטמא בעמיו, ולא נקט לנפש בעמיו לא יטמא, אולי יש לומר דהיות והאמירה היתה לישראל והיינו אליהם, ואילו האזהרה על הכהנים, לכך לא היה ברור לן הכתוב אם היה נוקט לנפש בעמיו, דהיה משמע שגם האזהרה היא לישראל והיינו בעמיו, ולכך נקט קודם שחכהן אסור לו להטמא לנפש וזהו לנפש לא יטמא, ורק אח"כ מדגיש לך הכתוב דזהו רק באופן שאותו נפש היה בעמיו ולמעט מת מצוה.

וגם ניהא יותר בכך לפי מהלך הכתוב, דהיות ואיירי כאן שלא יטמאו ישראל את הכהנים, מסתבר שאזהרה זו איירי שהמת היא בתוך עמיו, ושיש אפשרות למי מעמיו לטמאות את הכהן, ויצא מת מצוה דלא שייך בו שיהא מי מישראל מטמא את הכהן בו, דהרי במת מצוה איירי שמצאו הכהן אותו לבדו, ולכך הוא צריך להטמא אליו, והרי זה המשך מן האזהרה של אליהם דהיינו לישראל, שמה שאמרו לנפש לא יטמא היינו באותו אופן של בעמיו ששייך לישראל לטמאות את הכהן.

לא יטמא בעל בעמיו להחלו (כא, ד). עיין ברש"י ובתורת כהנים שפירשו פסוק זה גבי בעל לאשתו, דאם נשא אשה הפסולה לו, וכגון בגרושה וחלוצה דאסורין לכהונה, אסור לו להטמא לה, ורק לאשתו כשרה מותר לו להטמא. וכן כתב גם בתרגום יונתן, והוסיף דגם באשה כשרה לו אם אין עושה מעשה עמה, והיינו שפירשה מדרכי ציבור, גם לזו לא יטמא.

אבל באמת קשה דאם איירי כאן בבעל לאשתו, מניין לנו כלל דבאשתו כשרה מטמא לה, דעל זה בא הכתוב לומר דלהחלו והיינו במחוללת לו אסור לו, הרי כשהתורה אמרה למי כן יטמא לא נכתבה אשתו בכלל אלו, והיה לתורה קודם להתיר להטמא לאשתו ועל זה למעט מי שהיא להחלו.

ועיין ברמב"ן ובספורנו דבאמת לא ביארו פסוק זה גבי בעל לאשתו, אלא הם פירשוהו באופן כללי, דהתורה באה לומר הטעם לאסור כהן להטמא למתים, דהכהן הוא בעל והיינו לשון אדון, ולכך להחלו הרי זה חילול לו להטמא למתים, ולכך לא יטמא. וממילא לדעתם ניהא דכלל לא מיירי על בעל לאשתו, ובפשיטות נראה דלדעתם באמת אין כלל היתר של טומאת מת של בעל לאשתו גם בכשרה לו, שהרי לא נמנתה כאן גבי קרוביו המותרים לו להטמא להם, וצ"ע בזה.

רק גם עליהם יקשה קושיא אחרת, למה רק עכשיו אחר שהתירו לכהן להטמא לקרוביו בא הכתוב לומר טעם האיסור של טומאת כהן למתים, והיה לתורה לכותבו קודם לכן כשמיירי בשאסור לו להטמא ולא אחר שמתירין לו בקרוביו.

וגבי הקושיא על רש"י יש לתרץ דלכך כתיב רק האיסור באשתו פסולה, ולא הקדים להתיר באשתו כשרה, דמיותר לכתוב שניהם, ודי לכתוב איסור בפסולה, ומינה כבר תדייק דבכשרה מותר לו. וגם לכך לא נמנתה גבי שאר קרוביו, דבשאר קרוביו לא חילקו בהם ההיתר, ואפי' אם יש בהם פסולים קרוביו הם ומטמא להם, ומשא"כ באשתו גם כשהיא כשרה לו ואינה גרושה או חלוצה, רק דהיא עצמה פסולה ומשום

חידושו

אמור

של מקרא

שפרשה מדרכי ציבור וכדיאר בתרגום יונתן גם לא יטמא לה בעלה, והיות והיא בתנאי ניתרת לו בטומאה, לכך אינה כלולה גבי שאר קרוביו שאין לגביהם תנאי בדבר.

ליתן טעם אחד לשניהם דמשום דלחם אלקיד הוא מקריב גם יש לקדשו על כרחו וגם לקבל קדושתו עליהם, ולמה גבי קדש יהיה לך אמר הכתוב טעם אחר כי קדש אני ה' מקדשכם.

ולפי זה אולי גם יש לתרין הקושיא על הרמב"ן והספורנו, דלכך נכתב טעם האיסור של טומאת כהן למת רק אחר ההיתר לקרוביו, לומר לך דגבי קרוביו שהם בשר מבשרו לא שייך טעם זה של להחלו אפי' אם הם פסולים וכדומה, דבטומאתו לקרוביו לא שייך חילול בזה, דבשר מבשרו הם, ודווקא לשאר מתים שייך חילול בטומאתו להם, ולכך אין קרוביו מכלל האיסור, והיינו בכך שמביא לך טעם האיסור על הכהן לשאר מתים, בזה עצמו יבואר לך הטעם שלקרוביו כן מטמא להם, דלא שייך חילול בהם שהם בשר מבשרו.

וקדשתו כי את לחם אלקיד הוא מקריב קדש יהיה לך כי קדש אני ה' מקדשכם (כא, ח). אם נדייק בדברי פסוק זה נראה דיש כאן ב' דינים שונים וטעמים שונים, הדין הראשון איירי בכהן שנשא אשה הפסולה לו, דיש כאן חוראה לב"ד וקדשתו על כרחו לגרש אותה, ועל זה אמר הכתוב דהטעם הוא כי לחם אלקיד הוא מקריב, והדין השני קדש יהיה לך, היינו שמחוייב כל איש ישראל לנהוג קדושה בכהנים, לפתוח ראשון בכל דבר ולברך ראשון בסעודה, וע"ז אמר הכתוב דהטעם הוא כי קדש אני ה' מקדשכם, כך ביאר רש"י הק'.

אבל באמת צריך ביאור למה חילק הכתוב שני דינים אלו לטעמים שונים, הרי לכאורה יש

ועיין באבן עזרא שכתב בד"ה אני ה' מקדשכם ומפרש דהיינו כולכם, שבאמת כל ישראל קדושים שאת כולם הקב"ה מקדש, והיינו דמדבריו נראה שהוא מחלק חלק זה לשנים, קדש יהיה לך כי קדש, ואח"כ מה דכתיב אני ה' מקדשכם הוא עניין בפני עצמו.

וע"פ דבריו אולי יש לומר דבאמת מה שאמר הכתוב כי קדש אני ה' מקדשכם לא בא לומר טעם למה דקדש יהיה לך, דבאמת לכך כבר יש טעם שנאמר למעלה כי את לחם אלקיד הוא מקריב, אלא שהיה ח"ו"א דהיות ואני ה' מקדשכם, דאת כל כלל ישראל הקב"ה מקדש, וא"כ על אף שיש דינים שמחייבין את הכהן להתקדש בו, מ"מ לקדש אותו עליהם אין צורך, שהרי כולם קדושים שאת כולם מקדש הקב"ה, וזה קמ"ל הכתוב דעל אף כל זאת, מ"מ כיון דהכהן לחם אלקיד הוא מקריב יש לך כן לקדשו עליך ולהקדימו בכל דבר להיות ראשון.

והיינו שאומר לך הכתוב קדש יהיה לך כי קדוש, דבאמת קדוש הוא ביותר ומטעם הנ"ל דלחם אלקיד הוא מקריב, אבל אין זה סותר למה שאני ה' מקדשכם והיינו כולכם, וכדפירש באבן עזרא, דעל אף שכולכם קדושים מ"מ הוא קדוש ביותר ולכך יש לקדשו עליך.

יוצא לאור ע"י הר"ר זלמן חיים הומינר הי"ו, מחבר גליון 'דפירשנו' על הדף היומי, קרית קרעטשניף רחובות.

להנצחות ולרשימת תפוצה וכן לכל ענייני הגיליון ניתן לפנות למס' פאלפון 0533132203 או למייל sh0533132203@gmail.com